

Tjänsteskrivelse – Svar på motion från Moderaterna om rätten att uttrycka sig fritt

Ärendebeskrivning

Moderaterna har inkommit med en motion om rätten att uttrycka sig fritt. I motionen anfördes att en översyn ska göras av relevanta kommunala riktlinjer och styrdokument för att säkerställa att yttrande- och meddelarfrihet efterlevs, att det säkerställs att medarbetare har kännedom om innebörden av dessa rättigheter, att ett policydokument upprättas för att tydliggöra nolltolerans mot övertramp på rättigheterna samt att en visselblåsarfunktion implementeras.

Förvaltningen har utrett motionen och föreslår att att-satserna 1 och 2 anses besvarade, att-sats 3 avslås och att-sats 4 bifalls.

1 Bakgrund

Moderaterna har inkommit med en motion om rätten att uttrycka sig fritt. I motionen hänvisas till meddelarfriheten som ger den grundlagsskyddade rättigheten för medarbetare i offentlig sektor att prata med exempelvis journalister om sin verksamhet. Man hänvisar även till medborgares grundlagsskyddade rättighet att offentligt uttrycka åsikter och betonar vikten av att kommunen säkerställer att ingen medarbetare utsätts för repressalier

I motionen lägger motionärerna följande yrkanden;

1. Att en översyn görs av relevanta kommunala riktlinjer, styrdokument, avtal etc. för att säkerställa att yttrandefrihet/meddelarfrihet efterlevs.
2. Att det säkerställs att medarbetare på alla nivåer i kommunens verksamheter har kännedom om innebörden av yttrandefrihet/meddelarfrihet/meddelarskydd för offentligt anställda.
3. Att ett policydokument upprättas där det tydligt framgår att Lekebergs kommun har nolltolerans gällande övertramp på ovanstående rättigheter.
4. Att en oberoende visselblåsarfunktion implementeras dit medarbetare tryggt kan meddela oegentligheter.

2 Analys

2.1 Att en översyn görs av relevanta kommunala riktlinjer, styrdokument, avtal etc. för att säkerställa att yttrandefrihet/meddelarfrihet efterlevs.

Meddelarfrihet och yttrandefrihet regleras i grundlagen och är grundstommar i offentlig förvaltning.

Alla kommunens styrdokument utgår och förhåller sig till de lagar och regler som finns. Kommunens styrdokument revideras kontinuerligt för att vara uppdaterade och relevanta samt för att följa ny lagstiftning.

Lekebergs kommun har idag ett flertal styrdokument som kring medarbetarskap, så som arbetsmiljöpolicy, policy för medarbetarskap och chefskap och policy mot kränkande särbehandling. Det har också påbörjats ett arbete med att se över kommunens arbetsmiljöpolicy för att aktualisera och uppdatera den.

Förvaltningen föreslår därför **besvarad** på att en översyn görs av relevanta kommunala riktlinjer, styrdokument, avtal etc. för att säkerställa att yttrandefrihet/meddelarfrihet efterlevs.

2.2 Att det säkerställs att medarbetare på alla nivåer i kommunens verksamheter har kännedom om innebörden av yttrandefrihet/meddelarfrihet/meddelarskydd för offentligt anställda.

I nuläget och även tidigare så har det i kommunens introduktion legat på varje chef att informera om och säkerställa medarbetarnas kunskap om offentlig förvaltning. Det har också varit ottydligt i introduktionsrutinerna gällande meddelarfrihet.

Kommunstyrelseförvaltningen har arbetat fram ett utbildningsmaterial kring meddelarfrihet och meddelarskydd som kan/ska användas av chefer vid exempelvis introduktion av nya medarbetare och chefer samt på avdelningarnas APT. En dialog fördes också kring meddelarfriheten på en av kommunens chefsdialoger under våren 2021.

Kommunen arbetar med att ta fram en gemensam central digital introduktion där en av fördelarna är att kunna säkerställa att alla medarbetare fått kunskap och information om för kommunen viktiga ämnen och områden. En del av den kommer handla om offentlighetsprincipen, meddelarfrihet och yttrandefriheten.

Samtidigt är det svårt för kommunen att till fullo säkerställa att alla medarbetare har förståelse om innebörden av yttrandefrihet, meddelarfrihet och meddelarskydd. Kommunen kan genom den kommande digitala introduktionen säkerställa att alla fått informationen men i slutänden är det mottagaren som avgör huruvida denne verkligen kan ta till sig innebörden av informationen.

Då arbetet med det som föreslås redan var påbörjat innan motionen inkom föreslår förvaltningen **bevarat** på att det säkerställs att medarbetare på alla nivåer i kommunens verksamheter har kännedom om innebörden av yttrandefrihet/meddelarfrihet/meddelarskydd för offentligt anställda.

2.3 Att ett policydokument upprättas där det tydligt framgår att Lekebergs kommun har nolltolerans gällande övertramp på ovanstående rättigheter.

Att upprätta ett särskilt styrdokument för att förtydliga att kommunen har nolltolerans mot grundlagsbrott bedöms inte vara ett effektivt sätt att uppnå intentionen med motionen. Kommunen har haft som princip att undvika skrivningar eller styrdokument i linje med "kommunen ska följa lagen" eller "förvaltningen ska säkerställa så lag xx efterlevs". Kommunen ska liksom övriga organisationer och medborgare i Sverige följa de grundlagar, lagar och regler som riksdagen och andra myndigheter har beslutat om, oavsett om Lekebergs kommun särskilt har beslutat om detta.

Även om framtagande av ett sådant dokument tillfälligt kan ge extra uppmärksamhet åt frågan bedöms arbetet som krävs för att ta fram det samt den långsiktiga nyttan inte motivera det. Tidigare förslag om mer samt bättre information och utbildning av medarbetare ses som mer effektiva aktiviteter för att stärka kunskapen och medvetenheten om yttrandefrihet/meddelarfrihet/meddelarskydd.

Förvaltningen föreslår **avslag** på att *policydokument upprättas där det tydligt framgår att Lekebergs kommun har nolltolerans gällande övertramp på ovanstående rättigheter.*

2.4 Att en oberoende visselblåsarfunktion implementeras dit medarbetare tryggt kan meddela oegentligheter.

Lagen föreslås träda i kraft den 17 december 2021 och Lekebergs kommun har till den 17 juli 2022 på sig att inrätta interna rapporteringskanaler. Lagen innebär i praktiken att samtliga arbetsgivare med mer än 50 anställda inklusive kommuner och regioner måste inrätta en visselblåsarfunktion, vilket innebär att även Lekebergs kommun kommer att omfattas av denna lag. Den nya lagen ersätter lagen (2016:749) om särskilt skydd mot repressalier för arbetstagare som slår larm om allvarliga missförhållanden. Exakt hur en sådan visselblåsarfunktion kommer att utformas kommer att undersökas under hösten 2021.

Arbetet pågår med att utreda hur och när Lekebergs kommun ska införa en visselblåsarfunktion som uppfyller den nya lagen samt de behov som Lekeberg har. Möjligheten till samverkan kring i Sydnerke undersöks också kring en sådan funktion.

Förvaltningens föreslår **bifall** på att en oberoende visselblåsarfunktion implementeras dit medarbetare tryggt kan meddela oegentligheter.

3 Slutsats

Kommunstyrelseförvaltningens bedömning är att det finns anledning att höjda medarbetarnas kunskap och medvetenhet om rättigheter och skyldigheter när det kommer till meddelarfrihet och meddelarskydd, främst genom att bättre information och utbildning vid i anställningen och tillhörande introduktionen och då säkerställa

att alla får samma grundläggande information. Det behövs också återkommande lyftas och aktualiseras för att hålla kunskapen vid liv och det finns också ett eget ansvar som medarbetare att hålla sig uppdaterad.

Det pågår ett omfattande arbete med en bättre introduktion som också kommer underlätta möjligheterna till kontinuerlig utbildning. Därtill har utbildningsmaterial tagits fram för att underlätta utbildningsinsatserna på området.

Den visseblåsfunktion som motionärerna efterfrågar kommer behöva införas med anledning av kommande lagstiftning.

Med anledning av vad som anförts ovan är förvaltningens förslag att att-satserna 1 och 2 ses som besvarade, att attsats 3 avslås och att attsats 4 bifalls.

Förslag till beslut

Kommunfullmäktige

1. anser motionens attsats 1 och 2 besvarad
2. avslår motionens attsats 3
3. bifaller motionens attsats 4

LEKEBERGS KOMMUN

Gustav Olofsson
Kommundirektör